2. Коробкин В. И. Экология: учебник для вузов / Коробкин В. И., Передельский Л. В. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2001. – 576 с.
3. Павлова Е. И. Экология транспорта: учебник для вузов / Павлова Е. И. – М.: Транспорт, 2000. – 248 с.
4. Потіш А. Ф. Екологія: теоретичні основи і практикум: навч. посіб. для вищ. навч. закладів / А. Ф. Потіш, В. Г. Медвідь, О. Г. Гвоздецький, З. Я. Козак. – 3-тє вид., стереот. – Львів: Магнолія плюс, 2006. – 324 с.
5. Туниця Т. Ю. Збалансоване природокористування: національний і міжнародний контекст / Т. Ю. Туниця. – К.: Знання, 2006. – 300 с.

Леся Мельник

УКРАЇНСЬКА МЕНТАЛЬНІСТЬ І МАЙБУТНЄ ДЕРЖАВИ

Ментальність українського народу формувалася під впливом складних історичних обставин. Основну роль відіграло геополітичне розташування України на перехресті історичних шляхів зі Сходу на Захід і з Півночі на Південь, але попри все український народ завжди цінував свою віру, честь, хліб і сіль, на які заробляли потом та кров'ю, рідний дім, материнську любов, яка завжди зігрівала сеце та душу, совість, яка не дозволяла вчинити щось погане, серце, добро і правду. Українці попри всі життєві дороги оберігали рідну домівку, сім'ї, як за часів татарських навал, так і сьогодні на Сході України у війні з російськими загарбниками. Які вони є – сучасні українці? І в чому ж полягає сутність ментальності сучасного українця?

Ця тема є дуже актуальною з огляду на те, що країна знаходиться у дуже складному становищі, коли мова йде про націю, про її існування, про розвиток моральних, патріотичних цінностей, які були закладені українцями ще у далекі часи.

На думку українських учених, ментальність – це глибинний рівень колективної та індивідуальної свідомості, усталена й водночас динамічна сукупність настанов особистості, демографічної групи у сприйманні залежно від етногенетичної пам'яті, культури тощо [1]. Під поняттям «менталітет» розуміється сукупність генетично і соціально зумовлених ознак, які властиві певній етнічній спільноті й визначають форми її соціокультурної активності, реагування в тих чи інших ситуаціях [2, с. 89].

Ментальність формується століттями, залежно від традицій культури, соціальних структур і усього середовища життєдіяльності людини, і сама, у свою чергу, їх формує, виступаючи як важливий чинник культурно-історичної динаміки. Іншими словами, ментальність, з одного боку, є результатом культури і традицій, а, з іншого – сама є глибинним

витоком розвитку культури.

Слід зазначити плідні дослідження в царині специфіки української ментальності відомих діячів української культури М. Костомарова, І. Нечуй-Левицького, Т. Шевченка, особливо – Д. Чижевського. Дмитро Чижевський наголошує на тому, що «безумовною рисою психічного укладу українця є – емоціоналізм і сентименталізм, чутливість і ліризм; найяскравіше виявляються ці риси в естетизмі українського народнього життя» [3, с. 15].

Аналізуючи історію ми можемо сказати, що своєю ментальністю український народ тяжіє як до східного взірця, так і до західного. Це волелюбний, спокійний, розсудливий, толерантний народ-філософ. Але якщо на рідний дім насувається біда, народ здатен змінити орала на шаблі, волів на танки і постати грізною силою.

Основним архетипом української ментальності є архетип серця. У зв'язку з цим українців ще називають толерантною нацією, жіночого типу. Аби уникнути непотрібних чвар з сусідами – нація виробила свою лінію поведінки. Але доволі часто інші країни, не зважаючи на нашу мирну сутність, намагаються нас приборкати.

Українська ментальність давня, адже вона формувалася упродовж тисячоліть. З великою вірогідністю можна стверджувати, що у майбутньому вона не зміниться.

Разом з тим, невизначеність спільної ідеї, неясність у векторі руху, що характерно для нашого суспільства протягом останніх десятиріч, призводить до непорозумінь у суспільстві. Традиційні риси менталітету українців протягом останніх років державності супроводжуються інноваціями, зокрема, такими як очищення від рудиментів тоталітаризму, посткомуністичної ідеології тощо.

Таким чином, вести мову про менталітет українців – це аналізувати їхні помисли й ідеали, їхній світогляд, індивідуально-національні риси характеру й життєдіяльності, основи та своєрідність духовності. А це означає бачити їх і у загальній типовості, проте обов'язково у неповторності, визнавати за ними право на самобутнє буття. Саме тому, формуючи свою сучасну ментальність, українство має зробити головними найкращі риси, що їх було виплекано впродовж сторіч історичної долі.

Для формування української нації, менталітету, перш за все, потрібна українська національна ідея. Ідея української нації виражає прагнення українців до власного самовираження, наявності власної держави. Міцність нації у майбутньому створюється завдяки результативному діалогу носіїв ідеї усіх поколінь.

В українців існують всі можливості для відродження і створення квітучої країни. Процес державотворення і побудови громадянського суспільства в Україні збігається з її поступовим входженням до світового

співтовариства і підтвердженням своєї значущої ролі у сучасному багатополярному світі. З огляду на своє геополітичне становище, історичний досвід, культурні традиції, багаті природні ресурси, потужний економічний, науково-технічний та інтелектуальний потенціал, Україна має стати впливовою світовою державою.

Список використаних джерел

1. Погрібна В. Я. Специфіка української ментальності [Електронний ресурс] / Погрібна В. Я., Чернявський Є. В. – URL: http://www.rusnauka.com/31_PRNT_2010.doc.htm (дата звернення 28.03.2019).
2. Михайлишин Г. Український менталітет в ієрархії цінностей освіти / Михайлишин Г. // Гірська школа українських Карпат. – 2013. – № 10. – С. 89–92.
3. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні (1931) / Д. Чижевський // Філософські твори: у 4 т. / за ред. В. С. Лісового. – Київ: Смолоскип, 2005. – Т. 1. – С. 3–162.

Олександра Можайкіна

ІВАН ПОЛТАВЕЦЬ-ОСТРЯНИЦЯ – НАКАЗНИЙ ОТАМАН УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО КОЗАЦТВА

100-річчя Української революції та життя за умов війни спонукають українців до нового переосмислення фактів та оцінок української історії. Російська агресія проти України посилила прагнення глибше зрозуміти роль у нашій історії стихійного революційного руху. Серед багатьох сторінок історії періоду 1917–1918 рр., що мали вплив на загальноукраїнське життя, виділяється історія виникнення та діяльності Вільного Козацтва.

Лютнева революція 1917 р. дала поштовх лавиноподібній демократизації українського суспільного життя. Вже в березні у містах і селах України з’явилося чимало найрізноманітніших громадських організацій і товариств. У наступні місяці їхня кількість зросла. Частково вони були створені за ініціативою і при підтримці управлінських структур Тимчасового уряду і Центральної Ради. Але були й такі, що виникали стихійно, без підказки органів державної влади чи політичних партій. Серед них особливий інтерес становлять організації та товариства, створювані в селянському середовищі. Яскравим виявом спроможності селянства до самоорганізації було Вільне козацтво – своєрідне національно-військове товариство охорони правопорядку.

До початку 90-х років XX ст. проблема Вільного козацтва розроблялася лише істориками української діаспори. Проте вона не